

РОЗМЕЖУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ВИДАЧІ ОСОБИ НА ПРОХАННЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

Понурко Т. А.

*аспірант кафедри кримінального процесу
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Процедури, які регулюють порядок міжнародного співробітництва у формі екстрадиції є досить подібними до міжнародного співробітництва з МКС. Це пояснюється необхідністю застосування схожих процедури у відносно чітко врегульованому кримінальному провадженні. В той же час існують і принципові відмінності. Одна з них і полягає у тому, що держава в особі уповноважених органів має право відмовити в екстрадиції з цілого переліку причин, який передбачений в ст. 589 КПК України. В той же час видача особи за запитом МКС такі виключення не передбачає. Фактично єдиною підставою для відмови у виконанні прохання передбачений в п. 2 ч. 6 ст. 631 КПК України, де зазначено, що слідчий суддя має право відмовити «в застосуванні до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та у передачі, якщо затримана особа не є тією особою, яка зазначена в ордері Міжнародного кримінального суду на арешт або у вирокі Міжнародного кримінального суду» [1]. Є ще умова дотримання засади *ne bis in idem* відповідно до ст. 89 Римського статуту, проте в такому випадку мова йде не стільки про відмову від виконання прохання, скільки про необхідність проведення додаткових консультацій.

В науковій доктрині досліджувалось питання щодо доцільності однакового застосування норм Римського статуту до всіх осіб, незалежно від їх правового статусу. Так, вчені обґрунтовують існування принципу, відповідно до якого за жодних обставин обвинувачені у міжнародних злочинах не повинні звільнитися від кримінальної відповідальності [2] оскільки встановлення такого підходу перешкоджало б здійсненню правосуддя, яке має стати гарантією миру.

Відповідно до положень Статуту ООН, у межах повноважень Ради Безпеки, заснованих на Статуті, вона має право передавати справи до Міжнародного кримінального суду навіть тоді, коли держава не є учасницею Римського статуту [2]. Держава не має права відмовлятися від передачі обвинувачених осіб, посилаючись на імунітет, міжнародні конвенції чи національне законодавство, адже в такому

випадку можливе застосування міжнародних санкцій; при цьому ключовим є питання, чи здатна держава витримати міжнародний тиск [3].

Стаття 27 Римського статуту заперечує як функціональні, так і персональні імунітети. Шість африканських держав до 2015 року протестували проти скасування персонального імунітету. Незважаючи на членство в Римському статуті, деякі з них категорично відмовлялися передати виконувача обов'язків президента Судану Омара аль-Башира [4]. Хоча держави-учасниці Римського статуту зобов'язані співпрацювати з МКС, вони посилалися на статтю 98 Статуту. На їхню думку, ця стаття дозволяє відмовитися від передачі керівника держави, яка не є учасницею Римського статуту. Африканський Союз також підтримав цю позицію і категорично виключив кримінальне переслідування виконувачів обов'язків глав держав.

Передача Радою Безпеки ООН справ держав, які не є учасницями Статуту, до міжнародного трибуналу в окремих випадках стала об'єктом критики. Проблема полягала в тому, що передача справи до Суду Радою Безпеки може покладати на державу, яка не є стороною Римського статуту, зобов'язання, що випливають із нього, так, ніби вона була його учасницею.

Вчені зазначають, що резолюція Ради Безпеки створює юрисдикцію Суду поза межами згоди держави і вона не замінює зобов'язання держав [5]. МКС наразі не може імперативно вимагати відмови від імунітету та передачі осіб як від держав – учасниць, так і від держав, що не є учасницями Статуту. При цьому зазначається, що стаття 98 Римського статуту була створена для того, щоб МКС не ставив держави у незручне становище з огляду на їх міжнародні зобов'язання [6], хоча існує і позиція, що імунітети або спеціальні правила не можуть становити перешкоди для здійснення Судом своєї юрисдикції [2].

В правовій науці наявна думка, відповідно до якої право імунітетів у міждержавних відносинах перебуває в стані змін. Воно має знайти баланс між функціонуванням взаємних міждержавних відносин і захистом міжнародного правопорядку. Ключове питання полягає в тому, де провести межу. Імунітети можуть бути визнані нікчемними у трьох випадках: через договірні положення між сторонами, резолюції Ради Безпеки ООН, ухвалені відповідно до Глави VII, або шляхом відмови від імунітету [7].

Доктрина, що існує в міжнародному та національному праві, а також принципи міжнародного права і внутрішньодержавні норми розвиваються шляхом еволюційного тлумачення, хоча політика держав залишається незмінною. Передача осіб також зумовлюється політичними інтересами, а наявні прогалини створюють можливості для

тлумачення. Прем'єр-міністр Ізраїлю Беньямін Нетаньягу відвідав Угорщину, незважаючи на чинний ордер МКС на його арешт за обвинуваченням у воєнних злочинах. Ордер зобов'язував Угорщину, як державу-учасницю Статуту, здійснити його арешт. Однак Угорщина цього не зробила та вирішила розпочати процедуру виходу зі Статуту, що є показником регресу. Угорщина могла б обґрунтувати відмову в передачі, посилаючись на статтю 98 Римського статуту, однак відмова була зумовлена дипломатичною позицією [3].

Отже, процедура екстрадиції та видача особи МКС подібні з точки зору процедурних аспектів, адже передбачають відносно однаковий порядок міжнародного співробітництва (з точки зору залучення національних правоохоронних органів та суду). Проте на рівні обов'язковості ці процедури є вкрай різними. Екстрадиція в значній мірі буде базуватись на міжнародних договорах, які уклала Україна або укладе в майбутньому. Законодавець, регулюючи процедуру екстрадиції, не може і не повинен враховувати особливості всіх міжнародних двосторонніх та багатосторонніх угод, тому в значній мірі використовує лише положення Конвенції про екстрадицію.

Якщо ж мова йде про МКС, то норми КПК України мають чітко відповідати одному міжнародному договору – Римському статуту. Ратифікувавши даний міжнародний договір, Україна взяла на себе зобов'язання видавати особу, якщо такий запит надійшов від МКС. Саме тому в Розділі IX-2 КПК України не передбачено підстав для відмови у видачі особи до МКС крім тієї, що зазначена в п. 2 ч. 6 ст. 631 КПК України.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10 № 11–12 № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Ambos K. *Rome Statute of the International Criminal Court: Article-by-Article Commentary*. 4th ed. München: C. H. Beck, 2022. P. 1267–1269.
3. Gvaramia V. Surrender Requests and Immunity of the Accused in International Crime. *Crossroads of International Criminal Law*. 2021. P. 291–300. DOI: 10.46793/CrossrICL.291G.
4. Tladi D. The Duty on South Africa to Arrest and Surrender President Al-Bashir under South African and International Law: A Perspective from International Law. *Journal of International Criminal Justice*. 2015. Vol. 13 № 5. P. 1027–1047. DOI: 10.1093/jicj/mqv057.
5. Gaeta P. Does President Al Bashir Enjoy Immunity from Arrest. *Journal of International Criminal Justice*. 2009. Vol. 7 № 2. P. 315–332. DOI: 10.1093/jicj/mqp030.

6. The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary / edited by O. Triffterer K. Ambos. Baden-Baden : Nomos, 2015. DOI: 10.5771/9783845263571.

7. Stahn C. A Critical Introduction to International Criminal Law. Cambridge : Cambridge University Press, 2018.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-73>

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Гудима О. П.

здобувач ВПНЗ «Університет сучасних знань»

м. Київ, Україна

Принципи є комплексним поняттям, їх розглядають у філософському, соціальному, юридичному та інших розуміннях. В юридичній науці увага приділяється принципам права та принципам певної діяльності. До цього часу немає єдиного, загальноприйнятого визначення поняття правових принципів, але, стосовно основних позицій погляди вчених збігаються [1]. Зокрема, в теорії права принципи права розглядаються як об'єктивно властиві праву відправні начала, незаперечні вимоги (позитивні зобов'язання), які ставляться до учасників суспільних відносин із метою гармонічного поєднання індивідуальних, групових і громадських інтересів [2, с. 221].

Принципи адміністративного права вказують на суттєві ознаки, фундаментальні характеристики, його зміст і суспільне призначення. Вони впливають з окремих правових норм або формуються на основі групи норм даної галузі і пов'язані з іншими принципами, що регулюють суспільну поведінку людей [3, с. 37].

Особливий період спричинив значний вплив на зміну механізмів державного управління аграрною сферою. Насамперед слід виходити з того, що в законодавстві України особливий період визначено як період функціонування національної економіки, органів влади, підприємств і організацій, що настає з моменту мобілізації або введення воєнного стану та охоплює час мобілізації, воєнний час і демобілізацію після закінчення воєнних дій. Отже, з цього визначення випливає, що особливий період є ширшою юридичною категорією, ніж власне воєнний стан, і він безпосередньо змінює правила